

לרפואת דבורה בת תרצה שושנה

תרומות - פרק שני

משנת רפאל - רנה

בשׁוּגְג - שכח ששבת היום - יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם. ואם זה היה בַּמִּזֵּד - לֹא יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם עד מוצאי שבת¹².

הַמַּעֲשֵׂר וְהַמְבִשֵּׁל בַּשַּׁבָּת, אם עשה זאת בשׁוּגְג - יֹאכַל אותו תבשיל רק במוצאי שבת. אם עשה זאת בַּמִּזֵּד - לֹא יֹאכַל את אותו תבשיל עולמית, אבל אחרים אוכלים למוצאי שבת¹³.

הַנּוֹטֵעַ בַּשַּׁבָּת, שׁוּגְג - יָקִים את הנטיעה. מִזֵּד - יַעֲקֹר. וּבִשְׁבִיעִית אם נטע, בֵּין שׁוּגְג, בֵּין מִזֵּד - יַעֲקֹר - החמירו בשביעית יותר מבשבת, משום שנחשדו בה ישראל, ולא נחשדו על השבת:

משנה ד

אֵין תּוֹרְמִין מִמֵּין עַל שְׂאִינוּ מֵיֵנוּ כְּגוֹן חִטִּים עַל שְׁעוּרִים. וְאֵם תֵּרַם - אֵין תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה.

כָּל מֵין חִטִּים כְּגוֹן חִטִּים אֲדוּמוֹת וּלְבִנּוֹת אֶחָד הֵם לַעֲנִין תְּרוּמָה, ואפשר לתרום מזה על זה. כָּל מֵין תְּאֲנִים כְּגוֹן שְׁחוּרוֹת וּלְבִנּוֹת וְגִרְוֹרוֹת וּדְבִלָּה, מֵין אֶחָד הֵם, וְתוֹרֵם מִזֶּה עַל זֶה כְּגוֹן מֵתֲאֲנִים עַל גִּרְוֹרוֹת וּדְבִלָּה.

כָּל מְקוֹם שֵׁישׁ כֶּהֵן ואפשר לתת לו את התרומה, אֲזִי תוֹרֵם מִן הַיִּפָּה שֶׁבְּפִירוֹת¹⁴, כְּגוֹן מִן הַתֲּאֲנִים עַל הַגִּרְוֹרוֹת, וְכָל מְקוֹם שֵׁאִין כֶּהֵן - תוֹרֵם מִן הַמִּתְקָיִם - שֶׁנִּשְׁמַר לְזִמּוֹן אַרְוֶךְ יוֹתֵר, כְּגוֹן מִן הַגִּרְוֹרוֹת עַל הַתֲּאֲנִים.

ר' עובדיה מברטנורא להעלותם מידי טומאתן בשבת, מפני שנראה כמתקן כלי: המעשר. שאסור להפריש תרומות ומעשרות בשבת מפני שהוא מתקן: והמבשל בשבת. בשוגג, יאכל אותו תבשיל למוצאי שבת, אבל לא בשבת עצמו. ובמזיד לא יאכל הוא, אבל אחרים אוכלים למוצאי שבת, דכתיב (שמות לא) ושמרתם את השבת כי קדש היא, היא קדש ואין מעשיה קדש: ובשביעית בין שוגג בין מזיד יעקור. שנחשדו ישראל על השביעית ולא נחשדו על השבת: ד כל מין חטים אחד. ואע"ג דאיכא שחמתית ולבנה: וכל מין תאנים אחד. ואע"ג דאיכא שחורות ולבנות. תאנים בעודן לחים קרוין תאנים, וכשיבשו קרוין גרוגרות, וכשנדרסין בעגול קרוין עגול דבלה: תורם מן היפה. מן התאנים על הגרוגרות דתאנים יפים מן הגרוגרות: תורם מן המתקיים. מן הגרוגרות על הגרוגרות, וְכָל מְקוֹם שֵׁאִין כֶּהֵן - תוֹרֵם מִן הַמִּתְקָיִם - שֶׁנִּשְׁמַר לְזִמּוֹן אַרְוֶךְ יוֹתֵר, כְּגוֹן מִן הַגִּרְוֹרוֹת עַל הַתֲּאֲנִים.

ביאורים והרחבות

12. המקור להלכה זו הוא במשנה ביצה (ב, ב) דתנן: קָל לְהִיּוֹת (ו"ט) אַחַר הַשַּׁבָּת, בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים: מִטְּבִילִין אֶת הַכֹּל מִלִּפְנֵי הַשַּׁבָּת, וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים: כָּלִים (מטבילין) מִלִּפְנֵי הַשַּׁבָּת (כי בשבת הרי זה כמתקן, לכן יטבילם ביום שישי), וְאֶדָם בַּשַּׁבָּת (יכול לטבול בשבת, משום שנראה כמיקר ורוחץ לתענוג ולא לשם טבילה).

13. בגמרא ביצה (זו, ב) מבארים את משנתנו בשיש לו פירות או כלים אחרים, ובכך לא מתבטל עונג שבת שלו. כי אם אין לו פירות אחרים או כלים אחרים אפשר שלא קנסוהו. בגמרא חולין (טו, א) מובאת ברייתא שראשיתה כמשנתנו: המבשל בשבת, בשוגג - יאכל, במזיד - לא יאכל, דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: בשוגג - יאכל במוצאי שבת, במזיד - לא יאכל עולמית. רבי יוחנן הסנדלר אומר: בשוגג - יאכל למוצאי שבת לאחרים ולא לו, במזיד - לא יאכל עולמית לא לו ולא לאחרים.

14. נאמר (במדבר יח, ל): "בהרימכם את חלבו ממנו", מכאן שיש להרים את חלבו, כלומר לתרום את היפה.

ר' עובדיה מברטנורא
 התאנים, דגרוגרות מתקיימי
 טפי: לעולם הוא תורם מן
 היפה. דכתיב (במדבר יח)
 בהרימכם את חלבו לעולם
 בעיני חלבו, ואי פסיד יפסד.
 ואין הלכה כרבי יהודה:
 ה תורמים בצל קטן שלם.
 לפי שהוא מתקיים: ולא חצי
 בצל גדול. אף על פי שהוא
 יפה ממנו: רבי יהודה אומר לא
 כי. ר' יהודה לטעמיה דאמר
 לעולם הוא תורם מן היפה:
 מבני המדינה. טובים לאכילה
 מן הכופרים הבצלים של בני
 הכפרים, אבל של בני הכפרים
 מתקיימים יותר: מפני שהוא
 מאכל פוליטיקון. בצלים של
 בני המדינה הוא מאכל לאנשים
 חשובים, והם יפים יותר מאותן
 של בני הכפרים. פוליטיקון, בני
 פלטרין של מלכים: ו תורמין
 זיתי שמן. העומדים להוציא
 שמן: על זיתי כבש. זיתים
 שאין עושים שמן, וכובשים
 אותן בין או בחומץ לקיים
 אותן לאכילה. וזיתי שמן יפין
 מזיתי כבש הלכך מפרישים
 מזיתי שמן על זיתי כבש דה"ל
 מן היפה על הרע: ויין שאינו
 מבושל. יפה לשתיה מן
 המבושל: כל שהוא כלאים
 בחבירו לא יתרום מזה לזה.
 דאמר קרא (במדבר יח) כל חלב
 יצהר וכל חלב תירוש ודגן,
 אמרה תורה תן חלב לזה וחלב
 לזה: חוץ מן הזונין. בערבי
 זוא"ן ובלע"ז ויצ"א, ואינו אוכל
 אדם ומקיימים אותו ליונים:
 הקישות. בערבי פאקו"ס:
 והמלפפון. בערבי כייא"ר: מין
 אחד. ותורמין מזה על זה: שני

רבי יהודה אומר: לעולם הוא תורם מן היפה
 ואין חוששים להפסד כהן:

משנה ה

תורמין בצל קטן שלם לפי שהוא מתקיים, ולא
 חצי בצל גדול אף על פי שהוא יפה יותר. רבי
 יהודה אומר: לא כי, אלא חצי בצל גדול
 לשיטתו, שתורם תמיד מן היפה.

וכן הנה רבי יהודה אומר: תורמין בצלים מבני
 המדינה - בצלים הגדלים בעיר על הבצלים
 הכופרים - הגדלים בכפר, שהם פחות טובים, אבל
 לא מן הכופרים על בני המדינה, מפני שהוא
 - הבצל מבני המדינה מאכל פוליטיקון - אנשים
 חשובים ורמי מעלה, והוא יפה יותר:

משנה ו

ותורמין זיתי שמן שהם משובחים על זיתי כבש
 - זיתים שכובשים אותם והם פחות טובים, ולא זיתי
 כבש על זיתי שמן. ויין שאינו מבושל תורמין
 על יין המבושל, ולא מן המבושל על שאינו
 מבושל.

זה הפלל: כל מין שהוא כלאים בחברו - שני
 מינים שונים שאסור לזרעם ביחד - לא יתרום
 מזה על זה, אפילו מן היפה על הרע. וכל מין
 שאינו כלאים בחברו ומותר לזרעם ביחד -
 תורם מן המין היפה על המין הרע, אבל לא
 מן הרע על היפה.

ואם תרום מן הרע על היפה - תרומתו
 תרומה, חוץ מן הזונין - גרעינים שחורים הגדלים
 בין החיטים על החטים, שאינן אבל אדם אלא
 נותנים אותם ליונים.

והקשות והמלפפון שאינם כלאים זה בזה מין
 אחד לענין תרומה, ויכול לתרום מזה על זה. רבי
 יהודה אומר: שני מינין ולא יתרום מזה על זה: